УДК 343.982.4 DOI: 10.37025/1992-4437/2025-44-2-134

Н. В. Буцька,
головний судовий експерт сектору технічного дослідження документів та обліку,
Донецький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
вул. Дніпросталівська, 2, м. Дніпро, 49051, Україна
ORCID: https://orcid.org/0009-0000-6896-3565
тел.: +38(097)246-86-61

МАРКИ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ ЗРАЗКА 2023 РОКУ ЯК ОБ'ЄКТ ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Анотація. Для підтвердження легальності ввезення та реалізації сплати акцизного податку на території України відповідні підакцизні товари маркують марками акцизного податку. Такий вид документів виготовляють зі спеціальними елементами захисту від підроблення. Набір елементів захисту постійно вдосконалюється, з огляду на зацікавленість правопорушників у підробленні марок акцизного податку, підвищення їх майстерності та винахідливості. Для того щоб наблизити підроблені марки акцизного податку за зовнішнім виглядом до справжніх, правопорушники використовують різноманітні матеріали та прийоми імітування захисних елементів. Збільшення кількості та підвищення якості підробок ускладнює роботу експертів відповідної спеціалізації й потребує постійного оновлення інформаційно-методичного забезпечення для підвищення ефективності судової експертної діяльності. Окреслене й визначає актуальність обраної тематики, зумовлюючи мету статті. Під час дослідження застосовано загальні (аналіз, синтез, узагальнення), загальнонаукові (спостереження, вимірювання, опис, порівняння) та спеціальні (візуальні, мікроскопічні, фотографічні) методи дослідження. Наукова новизна здобутих результатів полягає в обґрунтуванні внаслідок узагальнення та аналізу сучасних способів підроблення марок акцизного податку зразка 2023 року необхідності оновлення інформаційно-методичного забезпечення в окресленому напрямі криміналістичного дослідження документів. Крім того, розглянуто основні елементи захисту від підроблення, використані в марках акцизного податку зразка 2023 року, досліджено способи їх імітування. Результати дослідження унаочнено прикладами з експертної практики. Викладена інформація, хоча й не охоплює всі можливі варіанти імітацій, що траплятимуться на практиці, проте може бути корисною як експертам, так і працівникам правоохоронних органів в їх професійній діяльності.

Ключові слова: підакцизний товар; документ; способи захисту; спеціальні елементи захисту; підроблення; імітування.

Вступ

Акцизний податок є важливим джерелом наповнення державного бюджету України (Romenska, 2021; Ohrenych et al., 2024; Skovoroda, & Averkyna, 2024). Аналіз динаміки надходження коштів від сплати акцизного податку протягом 2020–2024 рр. свідчить про доволі значний спад його обсягу 2022 р., що може бути пов'язано з повномасштабним вторгненням Росії в Україну (Pikhotska, & Yushchyk, 2022; Skovoroda, & Averkyna, 2024; Tishchenko et al., 2025). Так, сумарне надходження коштів від сплати акцизного податку до державного бюджету 2020 р. становило 178 296,2; 2021 р. – 162 451,2; 2022 р. – 102 352,9; 2023 р. – 167 346,6; 2024 р. – 189 529,4 млн грн (рис. 1).

Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 19 червня 2023 р. № 618 затверджено нові зразки марок акцизного податку для алкогольних напоїв вітчизняного та імпортного виробництва; тютюнових виробів, тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням і рідин, що використовуються в електронних сигаретах, вітчизняного та імпортного виробництва.

Попри зусилля держави в обігу дуже швидко з'явилися підроблені марки акцизного податку останнього зразка. Тому набуває актуальності аналіз інформації про способи імітації засобів захисту марок акцизного податку від підроблення та розроблення на його основі інформаційних і методичних матеріалів, що сприятиме підвищенню якості судово-технічної експертизи документів, точності й обґрунтованості висновків експертів. Проте наразі бракує такого доробку з техніко-криміналістичного дослідження марок акцизного податку зразка 2023 року (який є останнім затвердженим зразком).

Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів, а також підроблених марок акцизного податку, голографічних захисних елементів є кримінальними правопорушеннями, за які

© Н. В. Буцька, 2025

Кримінальним кодексом України передбачена відповідальність (ст. 204 та 199 відповідно).

Аналіз статистичних даних щодо кримінальних проваджень за ст. 199 і 204 КК України, які перебували на розгляді в судах першої інстанції в період з 2020 по 2024 рр., засвідчив значне зростання їх кількості за ст. 199 КК України 2022 р. (273) проти попередніх років: 2020 р. – 171, 2021 – 195 і спад 2023 р. до 150 з подальшим зростанням 2024 р. до 186 проваджень. За ст. 204 КК України спостерігаються незначні коливання кількості проваджень у бік збільшення або зменшення: 2020 р. – 387, 2021 – 426, 2022 – 395, 2023 – 435 та значне зростання 2024 р. до 527 (рис. 2).

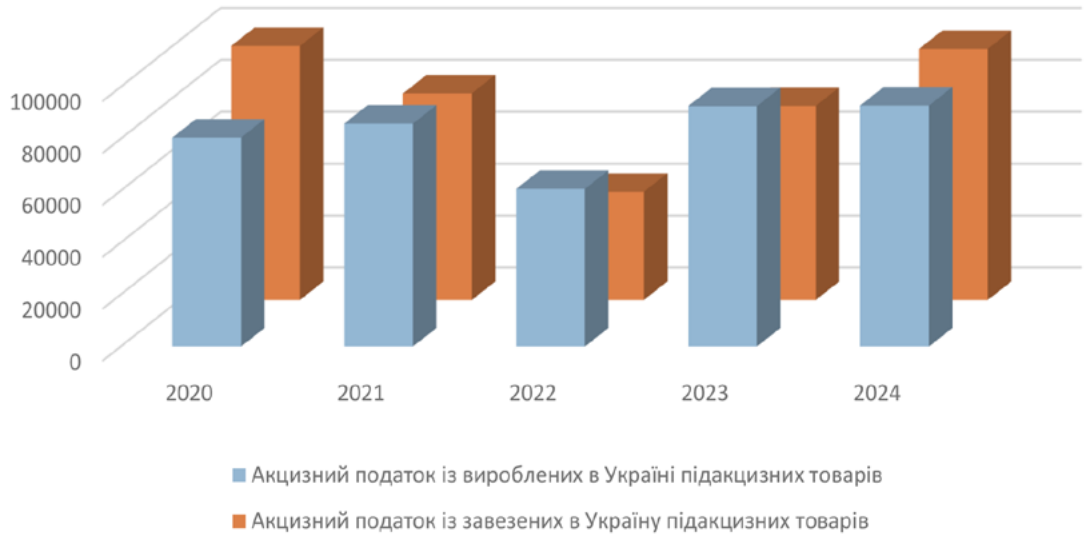

Рис. 1
Обсяги надходження коштів від сплати акцизного податку до державного бюджету протягом 2020–2024 рр., млн грн (джерело: побудовано автором цієї наукової статті на основі даних Міністерства фінансів України – *Dokhody derzhbiudzhetu Ukrainy za rokamy*, n.d.)

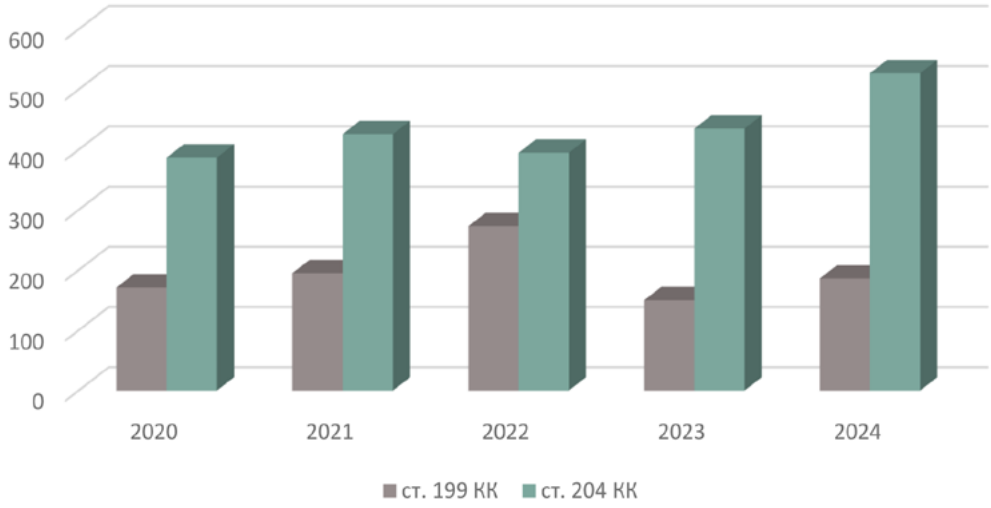

Рис. 2
Динаміка кримінальних проваджень за ст. 199 і 204 КК України, які перебували на розгляді в судах першої інстанції в період з 2020 по 2024 рр. (джерело: побудовано автором цієї наукової статті на основі даних, розміщених на сайті Судової влади України – Sudova vlada Ukrainy, n.d., *Sudova statystyka*)

Обіг підроблених марок акцизного податку та незаконний обіг підакцизних товарів має негативний вплив на всі сфери суспільного життя (Mamontova, & Havruk, 2023; Skasko, & Mohyla, 2023; Antonenko et al., 2024a). Він призводить не тільки до зниження рівня податкових надходжень до державного бюджету (Bak et al., 2024), а й до порушення встановленого порядку виробництва й реалізації підакцизних товарів, зростання тіньового сектора економіки (Esaku, & Tajani, 2021; Rahman et al., 2023a, 2023b), зниження інвестиційної привабливості країни (Slavkova, & Kolisnyk, 2023; Antonenko et al., 2024b; Honcharuk, 2024), посилення позицій організованої злочинності (Konopelskyi, 2023; Nazymko et al., 2023; Vorobei, P. et al., 2024), негативного впливу на здоров'я людей

тощо (Jakubiec, & Kuliński, 2023; Al-Raggad, 2024).

Протидія кримінальній протиправності в економічній сфері (Honcharuk, 2024) є одним із пріоритетних напрямів державної політики (Prezydent Ukrainy, 2020, Veresen 14, P*ro vvedennia v diiu rishennia Rady*) з питань національної безпеки України (Hnatenko, 2021; Bezpalko et al., 2024; Honcharuk, 2024), а серед засобів вирішення завдань протидії кримінальній протиправності – активне використання досягнень криміналістичних наукових досліджень (Shevchuk, 2021; Shevchuk, & Tyshchenko, 2024).

Сьогодні науковці і практики опрацьовують питання формування бюджетних потоків за результатами акцизного оподаткування в Україні (Romenska, 2021), особливості та напрями вдосконалення бюджетно-податкової політики України (Ohrenych et al., 2024), вивчають роль податків у формуванні доходів державного бюджету України (Skovoroda, & Averkyna, 2024), аналізують виконання бюджетів у період воєнного стану (Pikhotska, & Yushchyk, 2022), динаміку та структуру прямих податків в Україні та їхній вплив на доходи державного бюджету України (Tishchenko et al., 2025), підходи до дослідження способів і чинників ухилення від сплати податків, напрями їх подолання (Davydov, 2025).

Вивчаючи окремі аспекти дослідження документів зі спеціальними засобами захисту, способів і ознак їх підроблення, вітчизняні науковці і практики, зарубіжні колеги розглядають, зокрема, історичні аспекти і сучасні тенденції визначення давності виготовлення документа (Kovalov, 2021a); генезис документа як засади криміналістичного документознавства та об'єкта дослідження в технічній експертизі давності документа (Kovalov, 2021b); криміналістичну класифікацію документів (Sezonov, V., & Sezonova, O., 2022); класифікацію способів підроблення документів (Zherdiev, & Yatsyk, 2022); проблемні питання в дослідженні документів зі зміненим змістом тексту (Samoilova, & Pecherska, 2021); актуальні питання судової техніко-криміналістичної експертизи документів (Hora et al., 2023); виявлення підроблення документів (Mireault et al., 2025; Sukhija et al., 2025); методи виявлення підробок (Ali Alameri et al., 2022; Rodrigues et al., 2024; Ukrainets, 2024); законодавчі ініціативи щодо відповідальності за підроблення акцизних марок (Urazaliyev, 2024; Sastradinata et al., 2025); вторинне податкове зобов'язання – змінена суб'єктивна й об'єктивна концепція акцизного податку (Modzelewski, 2025); неправильно спрямований акцизний податок на викуп акцій (Johnson, 2025) тощо. З розвитком технологій звичайні акцизні марки перетворилися на цифрові форми, які також активно вивчають фахівці (Bieber, & Schmaranzer, 2023; Astri, & Yopan, 2025; Gomba, 2025).

Для вирішення питань, пов'язаних зі встановленням відповідності марок акцизного податку, що перебувають в офіційному обігу на території України, зразкам, вимоги до яких визначаються постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 19 червня 2023 р. № 618, експерти застосовують традиційні, перевірені практикою підходи. Час від часу держава оновлює дизайн і засоби захисту марок акцизного податку, не надаючи належного опису технічних характеристик документів, що викликає певні складнощі для експертів у процесі досліження. Тому варто наголосити на необхідності оновлення інформаційно-методичного забезпечення в цьому напрямі криміналістичного дослідження документів (Pyrih, 2020; Tkachenko et al., 2024).

Метою статті є розширення інформаційно-методичного забезпечення криміналістичного дослідження марок акцизного податку зразка 2023 року як об'єктів технічної експертизи документів. Для досягнення зазначеної мети потрібно вирішити такі завдання: встановити основні способи захисту від підроблення, використані в марках акцизного податку зразка 2023 року; узагальнити досвід досліджень таких марок акцизного податку, визначивши характерні техніки імітування основних способів захисту від підроблення.

Матеріали та методи

Для виконання зазначених завдань заналізовано й узагальнено положення інформаційних джерел, серед яких: законодавчі та нормативно-правові акти України, зокрема Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Податковий кодекси України, постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 19 червня 2023 р. № 618, статистичні дані Міністерства фінансів України, судова статистика, наукова література, опрацьовано матеріали судових експертиз та експертних досліджень марок акцизного податку зразка 2023 року.

Для досягнення мети дослідження, здобуття достовірних результатів і формулювання висновків застосовано загальні, загальнонаукові та спеціальні методи. Безпосередньо марки акцизного податку досліджувалися візуально за природного та штучного освітлення в полі зору криміналістичної лупи збільшенням 5^x, мікроскопа стереоскопічного «Leica S9i», мікроскопа «МСП-1» (за різних режимів збільшення), за допомогою відеоспек-

трального компаратора «VSC 80 Foster+Freeman», в ультрафіолетовій та інфрачервоній зонах спектра. Деякі результати унаочнено. Заналізовано матеріали понад 100 експертних проваджень за період 2023 – перше півріччя 2025 р.

Результати та обговорення

Відповідно до положень п. 215.1 ст. 215 Податкового кодексу України до підакцизних товарів, крім іншого, належать: алкогольні напої; тютюнові вироби; рідини, що використовуються в електронних сигаретах.

Маркою акцизного податку згідно з підп. 14.1.107 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України вважають «спеціальний знак для маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, віднесений до документів суворого обліку, який підтверджує сплату акцизного податку, легальність ввезення та реалізації на території України цих виробів».

Сьогодні чинні 16 видів марок акцизного податку, кожен з яких має свій графічний дизайн і кольорову гаму (табл. 1).

Таблиця 1

Марки акцизного податку

(Kabinet Ministriv Ukrainy [KMU], 2023, Cherven 19, *Deiaki pytannia markuvannia*)

№ п/п	Вид	Скорочене позначення	Кольорова гама
1	2	3	4
1	Для алкогольних напоїв вітчизняного виробництва, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція)	АВ ЛГП	Рожево-бузкова
2	Для алкогольних напоїв вітчизняного виробництва, які є виноробною продукцією	АВ ВП	Бірюзово-помаранчева
3	Для алкогольних напоїв імпортного виробництва, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція)	АІ ЛГП	Блакитно-жовта
4	Для алкогольних напоїв імпортного виробництва, які є виноробною продукцією	АІ ВП	Зелено-жовта
5	Для тютюнових виробів вітчизняного виробництва з фільтром	ТВ ЗФ	Рожева
6	Для тютюнових виробів вітчизняного виробництва без фільтра	ТВ БФ	Рожева
7	Для тютюнових виробів вітчизняного виробництва (сигарили)	ТВ СГ	Помаранчево-блакитна
8	Для тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням вітчизняного виробництва	ТВЕН В	Фіолетово-синя
9	Для інших тютюнових виробів вітчизняного виробництва	ТВ ІНШІ	Салатово-синя
10	Для тютюнових виробів імпортного виробництва з фільтром	ТІ ЗФ	Зелено-жовта
11	Для тютюнових виробів імпортного виробництва без фільтра	ТІ БФ	Зелено-жовта
12	Для тютюнових виробів імпортного виробництва (сигарили)	ТІ СГ	Зелено-червона
13	Для інших тютюнових виробів імпортного виробництва	ТІ ІНШІ	Блакитно-зелена
14	Для тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням імпортного виробництва	ТВЕН І	Зелено-жовта
15	Для рідин, що використовуються в електронних сигаретах, вітчизняного виробництва	РВ	Блакитно-помаранчева
16	Для рідин, що використовуються в електронних сигаретах, імпортного виробництва	РІ	Салатово-зелена

Марки акцизного податку, передбачено нормативно-правовим актом (KMU, 2010, Hruden 27, *Polozhennia pro vyhotovlennia*, p. 1), виготовляють із паперу вагою 70 (±2,5) г/м², для алкогольних напоїв – завдовжки 160 (±0,25) мм і завширшки 20 (±0,25) мм, для тютюнових виробів, тютюновмісних виробів

для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням і рідин, що використовують в електронних сигаретах – завдовжки 44 (±0,25) мм і завширшки 20 (±0,25) мм.

Для дизайну марок використовують спеціальні фонові захисні сітки, графічні орнаменти, елементи, виконані методом гільйоширування (Hrydasova, 2020).

На марки акцизного податку наносять (KMU, 2010, Hruden 27, *Polozhennia pro vyhotovlennia*, p. 5) голографічний захисний елемент завширшки 5 мм із спектральною міткою. Марка для алкогольних напоїв містить двомірний штрих-код швидкого реагування (далі QR-код) і лінійний штрих-код (далі штрих-код). На кожну марку наносять такі реквізити:

слова «УКРАЇНА», «МАРКА АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ», «ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ» (для тютюнових виробів);

позначення виду марки («АВ ЛГП», «АВ ВП», «АІ ЛГП», «АІ ВП», «ТВ ЗФ», «ТВ БФ», «ТВ СГ», «ТІ ЗФ», «ТІ БФ», «ТІ СГ», «ТВ ІНШІ», «ТІ ІНШІ», «ТВЕН В», «ТВЕН І», «РІ», «РВ»);

індекс регіону України, що відповідає місцезнаходженню виробника продукції, позначений двома цифрами (для маркування вітчизняної продукції);

серія із чотирьох літер і шестизначний номер;

два двозначних числа (місяць і рік, у якому вироблено марки для алкогольних напоїв) або двозначне й однозначне числа (рік і квартал, у якому вироблено марки для тютюнових виробів, тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням і рідин, що використовують в електронних сигаретах) через скісну риску;

сума акцизного податку (для алкогольних напоїв), сплаченого за одиницю продукції, з точністю до тисячного знака, крім суми акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі алкогольних напоїв;

кількість штук у пачці або упаковці (для сигарет, цигарок та сигарил);

реквізити покупця марки (зазначають на марках для алкогольних напоїв): для юридичних осіб – код згідно з ЄДРПОУ, для фізичних осіб-підприємців – код, який відображає реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію (за наявності), номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку в паспорті);

QR-код і штрих-код (зазначають на марках для алкогольних напоїв).

Для захисту марок акцизного податку від несанкціонованого виготовлення (повної підробки) та значного ускладнення внесення до них будь-яких змін (часткової підробки) використано системи захисту (спеціальні матеріали, технології та захисні елементи).

Спеціальний елемент захисту фахівці (Ananin et al., 2021, s. 35) вважають «характерною ознакою документа, що містить певну інформацію для ідентифікації документа або сертифікований та зареєстрований у встановленому порядку виріб, призначений для ідентифікації документа шляхом визначення його справжності та цілісності, порівнянням самого елементу захисту чи композиції за критеріями відповідності характерним ознакам інструментальними та іншими методами».

Дослідженням зразків марок акцизного податку (заналізовано матеріали понад 100 експертних проваджень за період 2023 – перше півріччя 2025 р.) визначено використані в них основні методи захисту від підроблення. Розгляньмо ці методи на прикладі марки акцизного податку для алкогольних напоїв, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція), вітчизняного виробництва (рис. 3) і марки акцизного податку для тютюнових виробів вітчизняного виробництва з фільтром (рис. 4).

Рис. 3
Загальний вигляд марки акцизного податку для алкогольних напоїв, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція) (фото взято з висновку експерта)

1. *Спеціальний папір.* Для виготовлення марок акцизного податку використано захищений папір білого кольору, композиційний склад якого забезпечує міцність на розрив, зносостійкість при терті, стійкість до довготривалого впливу вологи. На зворотному боці марок на поверхні паперу наявне тиснення (сліди) від сукна або сітки папероробної машини у вигляді чарунок овальної форми, розміщених у шаховому порядку (рис. 5).

Рис. 4
Загальний вигляд марки акцизного податку для тютюнових виробів вітчизняного виробництва з фільтром (фото взято з висновку експерта)

Рис. 5
Сліди від сукна або сітки на зворотному боці марки акцизного податку (фото взято з висновку експерта)

2. *Водяні знаки.* Малюнок водяного знака, що утворюється під час виготовлення паперу завдяки локальним змінам його товщини, спостерігається в наскрізному освітленні. У марках акцизного податку використано нефіксовані однотонові водяні знаки, що мають вигляд потрійної спіралі (трискеліона) та під час спостереження в прохідному світлі темніше забарвлені ніж тло паперу (рис. 6).

Рис. 6
Водяні знаки в прохідному світлі (фото взято з висновку експерта)

3. *Захисні кольорові волокна.* До структури паперу, з якого виготовлено марки акцизного податку, також включені видимі (червоного кольору) і невидимі (безбарвні) захисні волокна завдовжки не менш як 4 мм, що під дією ультрафіолетових променів набувають свічення червоного та синього кольору відповідно. Папір власної флуоресценції не має (рис. 7–9).

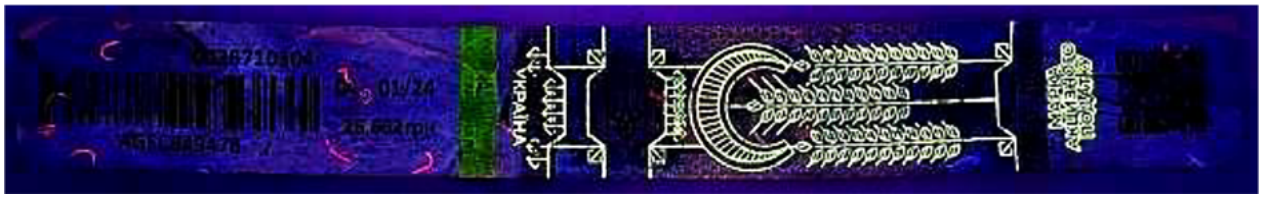

Рис. 7
Загальний вигляд марки акцизного податку для алкогольних напоїв, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція), в ультрафіолетових променях (фото взято з висновку експерта)

Рис. 8
Загальний вигляд марки акцизного податку для тютюнових виробів вітчизняного виробництва з фільтром, в ультрафіолетових променях (фото взято з висновку експерта)

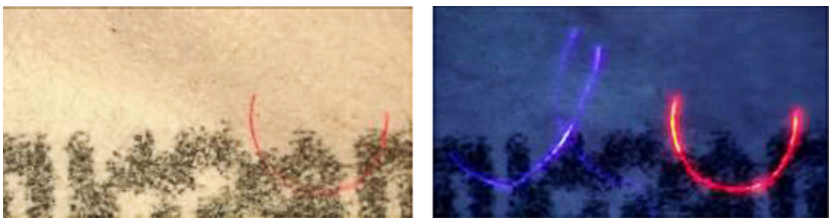

а б

Рис. 9
Збільшені зображення захисних волокон у видимому світлі (а) і в ультрафіолетових променях (б) (фото взято з висновку експерта)

4. *Різні способи друку*. Зображення, нанесені поєднанням кількох способів друку. У дизайні марок акцизного податку для алкогольних напоїв використано аркушевий офсетний та ірисовий друк (спеціальний друк, що забезпечує поступовий перехід одного кольору елементів, без їх розривів і зміщення, у другий) (рис. 10–11). QR-код, серія, шестизначний номер, реквізити покупця марки, індекс регіону України (у марках акцизного податку для алкогольних напоїв вітчизняного виробництва), штрих-код, місяць і рік, у якому вироблено марку, сума акцизного податку виконані струминним друком із використанням твердих чорнил (рис. 12).

Рис. 10
Збільшене зображення фрагментів фонових захисних сіток, мікротексту та стилізованого малюнка, виконаних плоским офсетним друком (фото взято з висновку експерта)

Рис. 11
Збільшене зображення фрагмента фонової захисної сітки, виконаної ірисовим друком (фото взято з висновку експерта)

Рис. 12
Збільшене зображення цифр шестизначного номера, виконаних струминним друком (фото взято з висновку експерта)

У марках акцизного податку для тютюнових виробів і рідин, що використовують в електронних сигаретах, зображення виконані аркушевим офсетним друком (рис. 13). Шестизначний номер виконано високим друком фарбою червоного кольору (рис. 14).

Рис. 13
Збільшене зображення фрагментів фонових захисних сіток і стилізованого малюнка, виконаних плоским офсетним друком (фото взято з висновку експерта)

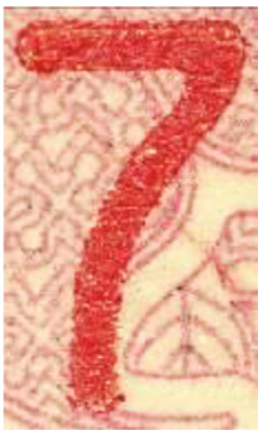

Рис. 14
Збільшене зображення цифри шестизначного номера, виконаної високим друком (фото взято з висновку експерта)

5. *Мікродрук*. У марках акцизного податку використано позитивні та негативні мікротексти – дрібні друковані тексти, які можна прочитати з використанням збільшувальних оптичних приладів, виконані способом плоского офсетного друку. До змісту мікротексту входять: назва країни, назва марки, позначення виду марки (рис. 15–16).

Рис. 15
Збільшене зображення позитивного мікротексту в марці акцизного податку для алкогольних напоїв, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція) (фото взято з висновку експерта)

Рис. 16
Збільшене зображення фрагмента негативного мікротексту в марці акцизного податку для алкогольних напоїв, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція) (фото взято з висновку експерта)

6. *Спеціальні фарби*. Для захисту марок акцизного податку від підроблення використано спеціальні друкарські фарби, що відрізняються від звичайних за компонентами та мають спеціальні властивості. Зокрема, це флуоресцентні фарби та фарби з певними властивостями. Флуоресцентні фарби – видимі або невидимі за звичайного денного чи штучного освітлення, але під впливом ультрафіолетових променів набувають свічення того чи того кольору (рис. 7–8). Спеціальні властивості друкарської фарби – здатність до вибіркового поглинання або відбиття інфрачервоних променів. Під дією інфрачервоних променів одні елементи зображень зникають, інші мають відмінності за насиченістю (рис. 17–18).

Рис. 17
Загальний вигляд марки акцизного податку для алкогольних напоїв, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція), в інфрачервоних променях (фото взято з висновку експерта)

Рис. 18
Загальний вигляд марки акцизного податку для тютюнових виробів вітчизняного виробництва з фільтром, в інфрачервоних променях (фото взято з висновку експерта)

7. *Голографічний захисний елемент*. Завдяки високому технологічному процесу виготовлення це наразі чи не не найнадійніший засіб захисту. У марках акцизного податку використані голографічні захисні елементи, виконані на спеціальній металізованій фользі, завширшки 5 мм, зі стилізованими зображеннями квітки, малого Державного Герба України, написами «МАРКА АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ» і «УКРАЇНА», що повторюються. Голограма припресована з лівого боку марок (рис. 19), під впливом ультрафіолетових променів зі зменшеною довжиною хвиль (254 або 312 нм) набуває свічення зеленого кольору.

Рис. 19
Фрагмент голографічного захисного елемента (фото взято з висновку експерта)

Вирізняють повний і частковий способи підроблення документів зі спеціальними засобами захисту (Yudina, 2018, s. 79; Sokurenko, 2022, s. 188). Повне підроблення документа полягає у виготовленні фальшивого документа, який повністю імітує справжній (Zherdiev, & Yatsyk, 2023, s. 473).

За часткового підроблення в документ вносять окремі зміни, застосовуючи: 1) підчищення; 2) хімічне травлення або змивання тексту; 3) дописування, додрукування, виправлення тексту; 4) заміну частин документа (фотокартки, аркушів у багатосторінкових документах); 5) підроблення підписів, відбитків печаток і штампів (Yudina, 2018; Peliushok, 2021; Tkachenko, & Ivanko, 2021).

Як засвідчує практичний досвід (заналізовано матеріали понад 100 експертних проваджень за період 2023 – перше півріччя 2025 р.), найпоширеніший вид часткового підроблення марок акцизного податку для алкогольних напоїв – внесення змін до суми акцизного податку підчищенням (механічне видалення штрихів тексту зіскоблюванням гострим предметом або стиранням) і додрукуванням (змінюють початковий зміст документа внесенням нових записів, знаків чи штрихів).

Додрукування в марках акцизного податку здійснюють зазвичай електрофотографічним способом за допомогою копіювально-розмножувальної техніки.

Проілюструймо фрагмент марки акцизного податку в місці розміщення позначення суми акцизного податку з такими ознаками підчищення:

розволокнення поверхневого шару паперу (рис. 20, позн. 2);

скуйовдженість волокон поверхневого шару паперу (рис. 20, позн. 3, 4, 6);

забруднення фону (рис. 20, позн. 1, 5);

зменшення оптичної щільності паперу в місцях механічного впливу (рис. 21, позн. 1–3).

Примітка. Установити первинний зміст змінених цифрових позначень не виявляється можливим через значне пошкодження (розволокнення) поверхневого шару паперу в місцях механічного впливу. Змінений текст надрукований електрофотографічним способом, тоді як в зразку аналогічної марки використано струминний спосіб друку.

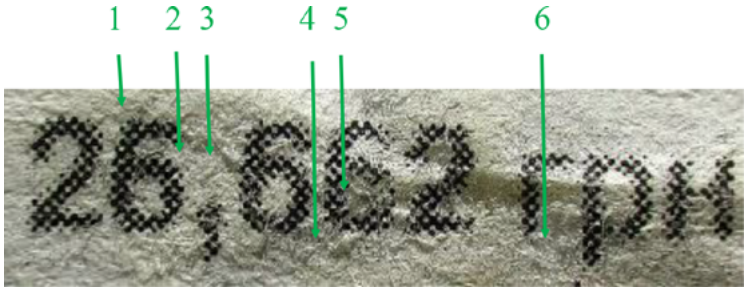

Рис. 20
Збільшене зображення суми акцизного податку в марці акцизного податку для алкогольних напоїв, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція), із розміткою ознак підчищення (фото взято з висновку експерта)

Докладніше розгляньмо ознаки повного підроблення марок акцизного податку зразка 2023 року, які трапляються під час судових експертиз та експертних досліджень. Далі йтиметься переважно про імітування засобів захисту, в окремих випадках – про їх відтворення.

Під імітуванням розуміють використання засобів, які забезпечують отримання в підробках

ефектів, подібних до тих, що є в оригінальних документах (сприймаються візуально чи за допомогою приладів), але досягаються використанням інших технологій, тобто способами, відмінними від тих, якими виконуються засоби захисту в оригінальних документах.

Рис. 21
Збільшене зображення суми акцизного податку в марці акцизного податку для алкогольних напоїв, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція), у наскрізному освітленні, із розміткою ознак підчищення (фото взято з висновку експерта)

На відміну від імітування, відтворення – це повторення тим чи тим способом оригінальних захисних технологій.

Здебільшого повне підроблення марок акцизного податку зразка 2023 року здійснювалося (засвідчують результати опрацювання матеріалів експертних проваджень за період 2023 – перше півріччя 2025 р.) з використанням як спеціального друкарського обладнання, так і копіювально-розмножувальної техніки.

Розгляньмо способи імітування засобів захисту марок акцизного податку останнього зразка:

1. Для *імітування властивостей паперу оригінальної марки акцизного податку* використовують різні способи. Приміром, для гасіння природньої флуоресценції паперу на його поверхню наносять різні речовини (фарбу, лак тощо). Ознакою використання неоригінального паперу є його низька якість, нестійкість до впливу вологи. Водночас схожий до оригінального за складом й оптичними властивостями папір може вирізнятися такими параметрами, як відтінок паперу та тиснення (сліди) від сукна або сітки папероробної машини на зворотному боці марки акцизного податку.

2. *Імітування водяних знаків*. Водяні знаки, що, як і інші формальні реквізити, «прямо спрямовані на захист документа від фальсифікації й різних способів підроблення» (Hora et al., 2023, s. 165), фахівці (e.g., Yemchenko et al., 2007, s. 179) вважають ефективним елементом захисту паперу. Їх доволі важко відтворити через те, що для цього потрібне спеціальне обладнання. У марках акцизного податку імітування або відтворення водяних знаків (що засвідчують і результати опрацювання матеріалів експертних проваджень за період 2023 – перше півріччя 2025 р.) не траплялися. Якщо взяти загальну практику (Ananin et al., 2021, s. 56–57), найчастіше водяні знаки імітують друкуванням (малюванням), просочуванням жировими речовинами, тисненням (пресуванням), механічним зіскоблюванням тощо.

3. *Імітування захисних волокон* найчастіше виконують:

застосовуючи технологію плоского офсетного друку. Імітовані волокна в ультрафіолетових променях набувають свічення синього та пурпурового кольору (рис. 22). Досліджуючи кілька марок акцизного податку, передусім звертають увагу на взаємне розміщення та форму волокон. Нерідко на різних марках можна спостерігати однакове розміщення й конфігурацію волокон, що є свідченням імітування волокон друкуванням з тієї самої друкарської форми або з використанням того самого початкового оригіналу;

закріпленням волокон на поверхні паперу або зануренням їх у товщу зволоженого паперу (рис. 23).

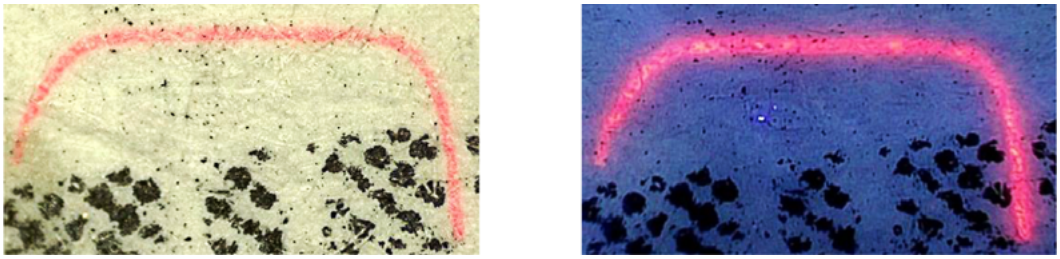

а б

Рис. 22
Імітування захисного волокна плоским офсетним друком: а – вигляд у видимому світлі, б – вигляд в ультрафіолетових променях (фото взято з висновку експерта)

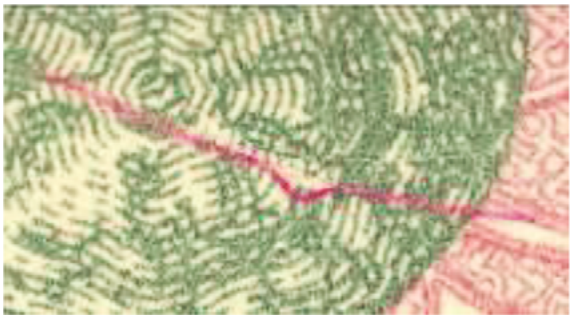

Рис. 23
Імітування захисного волокна закріпленням на поверхні паперу (фото взято з висновку експерта)

4. *Імітування / відтворення способів друку*. У марках акцизного податку спірного походження відтворюються такі способи поліграфічного друку, як плоский офсетний і високий. Але якість друку низька. Кольори, відтінки та насиченість барвних матеріалів, якими утворено зображення, мають відмінності від зразків. Наприклад, цифри шестизначного номера, виконані високим друком, вирізняються нерівномірною шириною штрихів (рис. 24, позн. 2, 3), нерівномірними інтервалами (рис. 24, позн. 4, 5), зміщенням по вертикалі щодо лінії рядка (рис. 24, позн. 1, 6) тощо.

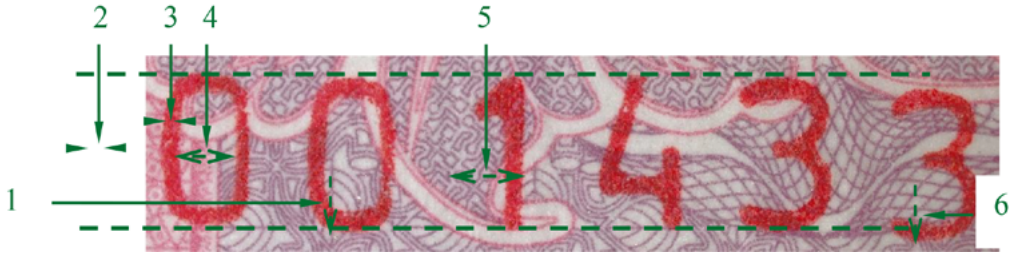

Рис. 24
Збільшене зображення цифр шестизначного номера досліджуваної марки, з розміткою діагностичних ознак, виконаною барвником зеленого кольору (фото взято з висновку експерта)

Складні для відтворення елементи малюнка виконано поєднанням різних кольорів. Виготовляючи підробку, застосовують кілька друкарських форм, відповідно до кількості фарб. Тому точно поєднати елементи малюнка різного кольору не завжди вдається, можна спостерігати зміщення цих елементів (рис. 25).

Так само й у разі імітування ірисового друку. Для відтворення цього ефекту змінюють ширину штрихів або розбивають їх на крапки та відрізки (рис. 26).

Струминний друк імітують електрофотографічним способом друку (з растрируванням зображення або без такого) за допомогою копіювально-розмножувальної техніки (рис. 27).

5. *Імітування мікродруку*. Мікротексти відтворюють зі значними викривленнями (рис. 28).

а б

Рис. 25
Збільшені зображення поєднання різнокольорових елементів малюнка в зразку (а) та в досліджуваній марці (б) (фото взято з висновку експерта)

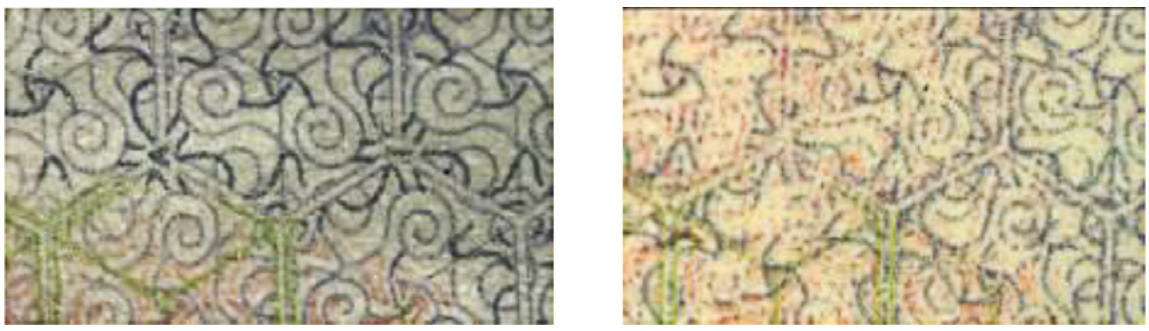

а б

Рис. 26
Збільшені зображення фрагментів фонової захисної сітки в зразку (а), виконаної ірисовим друком (штрихи без розриву з плавним переходом від одного кольору до другого), та в досліджуваній марці (б) з імітацією ірисового друку (штрихи поділені на крапки та відрізки) (фото взято з висновку експерта)

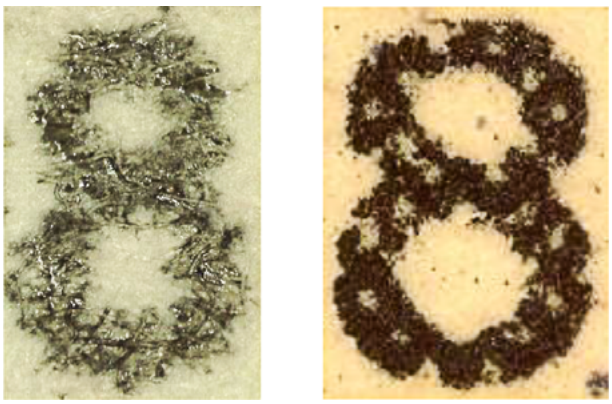

а б

Рис. 27
Збільшені зображення цифр шестизначного номера марок акцизного податку у зразку (а) виконані струминним друком, у досліджуваній марці (б) – електрофотографічним способом друку з раструванням зображення (фото взято з висновку експерта)

а б

Рис. 28
Викривлення літер мікротексту в досліджуваній марці акцизного податку (фото взято з висновку експерта)

6. *Імітування люмінесцентного захисту*. Імітування або відтворення такого захисту не викликає труднощів у виробників фальшивих марок акцизного податку. В імітованих марках зазвичай люмінесценція зображень наближена до оригіналу, водночас спостерігаються відмінності у відтінку та інтенсивності світіння фарб (рис. 29).

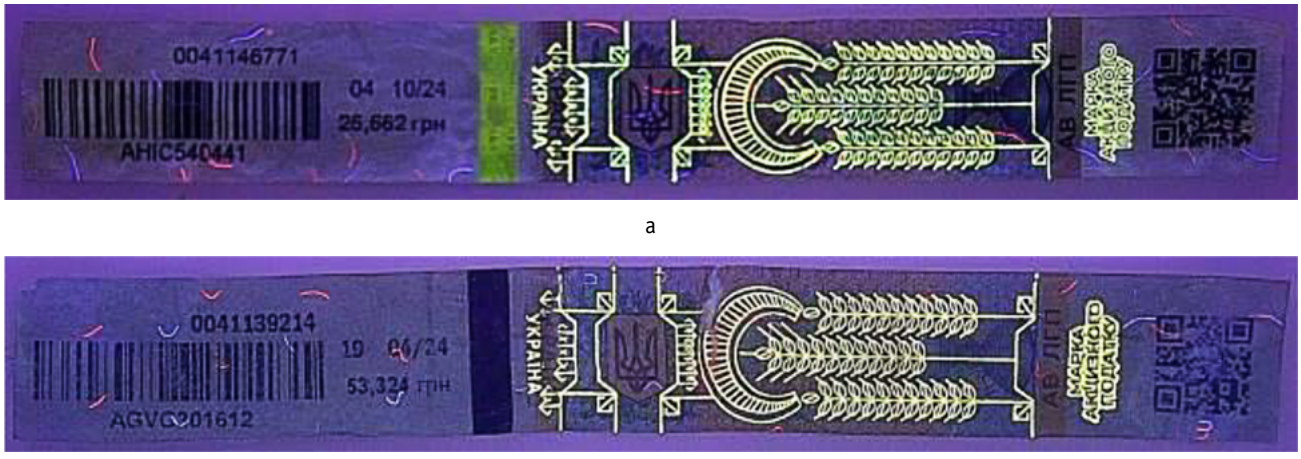

а

б

Рис. 29
Люмінесценція марок акцизного податку в УФП: а – зразок; б – досліджувана марка (фото взято з висновку експерта)

7. *Відсутність або імітування захисту в інфрачервоних променях*. В імітованих марках акцизного податку інфрачервона карта зображень зазвичай наближена до оригіналу, проте спостерігаються відмінності в насиченості та контрастності зображень (рис. 30).

8. *Імітування голографічного захисного елемента* (рис. 31).

Висновки

Ґрунтуючись на результатах опрацювання матеріалів експертних проваджень за період 2023 – перше півріччя 2025 р., узагальнено досвід проведення судових експертиз та експертних досліджень марок акцизного податку зразка 2023 року, визначено основні способи захисту марок від підроблення та характерні техніки їх імітування.

а

б

Рис. 30
Інфрачервоне поглинання фарб у марках акцизного податку: а – зразок;
б – досліджувана марка (фото взято з висновку експерта)

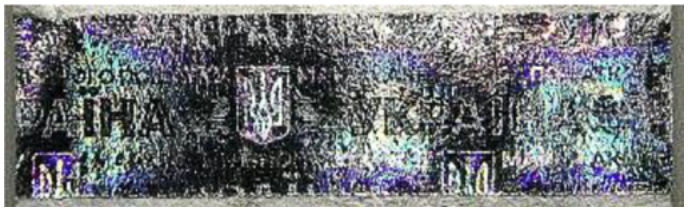

а

б

Рис. 31
Збільшені зображення голографічного захисного елемента: а – зразок; б – досліджувана марка (за змістом написів, наявними зображеннями наближений до оригіналу, проте відрізняється якістю, розміром, інтерференційною картиною, люмінесцентними властивостями тощо) (фото взято з висновку експерта)

Наведений перелік способів імітування елементів марок акцизного податку, що не є вичерпним, охоплює лише ті випадки, що траплялися під час дослідження марок акцизного податку зразка 2023 року в Донецькому НДЕКЦ МВС України.

Попри те що розробники засобів захисту документів постійно їх удосконалюють, правопорушники дуже швидко знаходять можливості для імітування цих технологій. Тож спектр способів імітування марок акцизного податку доволі широкий, що відкриває шлях для подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Подяки

Немає.

Конфлікт інтересів

Автор не має конфлікту інтересів, про який слід заявляти.

References

[1] Ali Alameri, M. A., Ciylan, B., & Mahmood, B. (2022). Computational Methods for Forgery Detection in Printed Official Documents. *2022 ASU International Conference in Emerging Technologies for Sustainability and Intelligent Systems (ICETSIS)*, 307–313.
DOI: https://doi.org/10.1109/icetsis55481.2022.9888875

[2] Al-Raggad, M. M. (2024). Legal Aspect to Ensuring Sustainable Development in Jordan: Countering Crime and Shadow Operations. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, *19*(6), 2361–2372.
DOI: https://doi.org/10.18280/ijsdp.190634

[3] Ananin, O. V., Bilous, I. V., Vorobei, O. V., Dudarets, R. M., Zapototskyi, A. P., Nechesniuk, M. V., Myrovska, A. V., Krasiuk, I. P., Oshchepkov, M. D., Pavel, Karnas, Patyk, A. A., Patyk, L. L., Sakovskyi, A. A., Syzonenko, A. S., Talianchuk, L. S., & Cherniavskyi, S. S. (2021). *Vyiavlennia oznak pidrobky dokumentiv pid chas yikh perevirky pratsivnykamy Natsionalnoi politsii Ukrainy:* prakt. posib. Kyiv.
https://www.navs.edu.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-laborator/lab_nni2/2023/pr_posib_pidrob_dokum.pdf

[4] Antonenko, V., Liashok, Ya., Popova, O., Katranzhy, L., & Liashok, N. (2024a). Upravlinnia podatkamy v konteksti zabezpechennia efektyvnosti, diievosti ta spravedlyvosti: perspektyvy reformuvannia opodatkuvannia v Ukraini [Tax management in the context of ensuring efficiency, effectiveness, and justice: prospects for taxation reform in Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky, 2*(55), 107–129 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4320

[5] Antonenko, V., Liashok, Ya., Popova, O., Katranzhy, L., & Liashok, N. (2024b). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy v konteksti yii postvoiennoho vidnovlennia [Investment attractiveness of Ukraine in the context of its post-war recovery]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky, 4*(57), 363–380 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.57.2024.4410

[6] Astri, Y. A., & Yopan, M. (2025). Pita Cukai Digital: Systematic Literature Review, Potensi Dan Tantangan Dalam Pemberantasan Rokok Ilegal Di Indonesia. *Owner: Riset Dan Jurnal Akuntansi, 9*(2), 1383–1406.
DOI: https://doi.org/10.33395/owner.v9i2.2682

[7] Bak, N., Kalyta, T., Tarashchenko, V., Riznyk, D., & Artemchuk, M. (2024). Vplyv tinizatsii ekonomiky na zmenshennia podatkovykh nadkhodzhen do biudzhetu derzhavy [The impact of the shadow economy on the reduction of tax revenues to the state budget]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky, 2*(55), 130–143 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4330

[8] Bezpalko, S., Kritzak, I., Tymchyshyn, D., & Manik, O. (2024). Vyroblennia efektyvnoi protydii/borotby z orhanizovanoiu zlochynnistiu: kontseptualnyi analiz [Development of effective counteraction/fight against organized crime: a conceptual analysis]. *Aktualni problemy derzhavy i prava,* (101), 18–37 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v101.2024.3

[9] Bieber, T., & Schmaranzer, D. (2023). Article: Excise Duty Directive 2020/262: Towards a Digitalized and Customs Oriented Excise Law. *EC Tax Review, 32*(2), 83–86.
DOI: https://doi.org/10.54648/ecta2023013

[10] Davydov, M. (2025). Pidkhody do doslidzhennia sposobiv ta chynnykiv ukhylennia vid splaty podatkiv ta napriamy yikh podolannia [Approaches to the research of methods and factors of tax evasion and directions for overcoming them]. *Suspilstvo ta natsionalni interesy, 3*(11), 692–701 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3(11)-692-701

[11] *Dokhody derzhbiudzhetu Ukrainy za rokamy*. (n.d.). Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy [in Ukrainian].
https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/

[12] Esaku, S., & Tajani, F. (2021). Does the shadow economy increase income inequality in the short- and long-run? Empirical evidence from Uganda. *Cogent Economics & Finance, 9*(1), 1912896.
DOI: https://doi.org/10.1080/23322039.2021.1912896

[13] Gomba, P. (2025). The Role of Electronic Tax Stamps in Collection of Excise Duty in Tanzania. *RA Journal of Applied Research, 11*(04).
DOI: https://doi.org/10.47191/rajar/v11i4.05

[14] Hnatenko, V. S. (2021). Normatyvno-pravove zabezpechennia derzhavnoi polityky u sferi ekonomichnoi bezpeky [Regulatory and legal support of the state policy in the field of economic security]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, (2) [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.2.31

[15] Honcharuk, V. L. (2024). Suchasni problemy protydii ekonomichnym kryminalnym pravoporushenniam [Current problems of combating economic criminal offences]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (11), 377–380 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/87

[16] Hora, I., Kolesnyk, V., & Popovich, I. (2023). Aktualni pytannia sudovoi tekhniko-kryminalistychnoi ekspertyzy dokumentiv [Current issues of forensic forensic examination of documents]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu, 2*(75), 163–170 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.2.26

[17] Hrydasova, A. Yu. (2020). Hiliosh yak element zakhystu dokumentiv ta tsinnykh paperiv. *Legal science, legislation and law enforcement practice: regularities and development trends*.
DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-86

[18] Jakubiec, W., & Kuliński, M. (2023). The phenomenon of economic crime: threats and contemporary trends. *Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law, 27*(3), 55–58.
DOI: https://doi.org/10.19192/wsfip.sj3.2023.8

[19] Johnson, C. H. (2025). The Misfocused Excise Tax on Stock Buybacks. *SSRN Electronic Journal*.
DOI: https://doi.org/10.2139/ssrn.5068323

[20] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2010, Hruden 27). *Polozhennia pro vyhotovlennia, zberihannia, prodazh marok aktsyznoho podatku ta markuvannia alkoholnykh napoiv, tiutiunovykh vyrobiv i ridyn, shcho vykorystovuiutsia v elektronnykh syharetakh*: zatverdzhene postanovoiu (No 1251) [in Ukrainian].
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-2010-%D0%BF#n32

[21] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2023, Cherven 19). *Deiaki pytannia markuvannia alkoholnykh napoiv, tiutiunovykh vyrobiv i ridyn, shcho vykorystovuiutsia v elektronnykh syharetakh*: postanova (No 618) [in Ukrainian].
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2023-%D0%BF#Text

[22] Konopelskyi, V. Ya. (2023). Poniattia orhanizovannoi zlochynnosti ta yii zapobihannia [The concept of organized crime and prevention]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys*, (3), 47–52 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32850/sulj.2023.3.9

[23] Kovalov, K. M. (2021a). Vyznachennia davnosti vyhotovlennia dokumenta: istorychnyi aspekt i suchasni tendentsii [Determination of the age of the document: historical aspect and current trends]. *Kryminalistychnyi visnyk, 35*(1), 19–37 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-35-1-19

[24] Kovalov, K. M. (2021b). Henezys dokumenta yak zasady kryminalistychnoho dokumentoznavstva ta obiekta doslidzhennia v tekhnichnii ekspertyzi davnosti dokumenta [Genesis of the document as a principle of criminal scientific documentation and the object of research in the technical examination of the antiquity of the document]. *Kryminalistychnyi visnyk, 36*(2), 31–43 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-36-2-31

[25] Mamontova, N. A., & Havruk, N. O. (2023). Optymizatsiia podatkovykh nadkhodzhen v konteksti detinizatsii ekonomiky [Optimization of Tax Revenues in the Context of Detinization of the Economy]. *Economics: time realities, 2*(66), 44–47 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.15276/ETR.02.2023.6

[26] Mireault, C., Dumont, P.-L., Delémont, O. (2025). From Traces to Intelligence: Forensic Science Contributions to Counterfeiting Understanding Through Profiling of Counterfeit Goods. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Forensic Science*.
DOI: https://doi.org/10.1002/wfs2.70002

[27] Modzelewski, W. (2025). Secondary tax obligation – an altered subjective andobjective excise-tax concept. *Doradztwo Podatkowe – Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych, 4*(344), 8–13.
DOI: https://doi.org/10.5604/01.3001.0055.0940

[28] Nazymko, Ye. S., Ponomarova, T. I., & Semenyshyna-Fihol, B. M. (2023). Zapobihannia orhanizovanii zlochynnosti v Ukraini [Prevention of organized crime in Ukraine]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, (1), 286–291 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32840/pdu.2023.1.42

[29] Ohrenych, Yu., Shcheblykina, I., & Sopina, A. (2024). Biudzhetno-podatkova polityka Ukrainy: osoblyvosti ta napriamky vdoskonalennia [Budget and tax policy of Ukraine: features and areas of improvement]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (69) [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-61

[30] Peliushok, V. H. (2021). Rozmezhuvannia poniat «dodrukuvannia» i «tekhnichnyi montazh» na suchasnomu etapi rozvytku sudovoi tekhnichnoi ekspertyzy dokumentiv [The application of the science and technology achievements in forensic activity]. *Kryminalistychnyi visnyk, 35*(1), 48–57 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-35-1-48

[31] Pikhotska, O. M., & Yushchyk, Yu. V. (2022). Analiz vykonannia biudzhetiv v period voiennoho stanu. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Seriia Ekonomichna. Seriia Yurydychna*, (35), 25–32 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7486095

[32] Pyrih, I. V. (2020). Informatsiine zabezpechennia sudovo-ekspertnoi diialnosti [Information support of forensic expert activity]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky, 21*(1), 179–193 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.1.2020_12

[33] Prezydent Ukrainy. (2020, Veresen 14). *Pro vvedennia v diiu rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy»*: ukaz (No 392/2020) [in Ukrainian].
https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037

[34] Rahman, S., Faisal, F., Ali, A., Sulimany, H. G., & Bazhair, A. H. (2023a). Investigating the financial market development and shadow economy nexus in the presence of country risk in an emerging economy. *Heliyon, 9*(7), e17791.
DOI: https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e17791

[35] Rahman, S., Faisal, F., Sami, F., & Schneider, F. (2023b). Does country risk moderates the financial market development and shadow economy nexus? Evidence from fast-emerging countries analysis. *International Journal of Emerging Markets, 19*(11), 3869–3891.
DOI: https://doi.org/10.1108/IJOEM-09-2022-1472

[36] Rodrigues, C. H. P., Sousa, M. D. da C., dos Santos, M. A., Filho, P. A. F., Velho, J. A., Leite, V. B. P., & Bruni, A. T. (2024). Forensic analysis of microtraces using image recognition through machine learning. *Microchemical Journal*, (207), 111780.
DOI: https://doi.org/10.1016/j.microc.2024.111780

[37] Romenska, K. (2021). Formuvannia biudzhetnykh potokiv za rezultatamy aktsyznoho opodatkuvannia v Ukraini [Formation of the budget flows from the results of excise taxation in Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz*, *31*(3), 90–96 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.35774/econa2021.03.090

[38] Samoilova, O., & Pecherska, I. (2021). Problemni pytannia pry doslidzhenni dokumentiv zi zminenym zmistom tekstu [Problem issues in the study of documents with changed text content]. *Molodyi vchenyi, 8*(96), 101–106 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-8-96-22

[39] Sastradinata, D. N., Shodiq, J., & Maulana, S. H. (2025). Criminal Liability in Cases of Counterfeiting Excise Stamps under Indonesian Excise Law. *Jurnal Independent, 13*(1), 95–102.
DOI: https://doi.org/10.30736/ji.v13i1.375

[40] Sezonov, V. S., & Sezonova, O. M. (2022). Forensic classification of documents. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs, 27*(2), 40–53.
DOI: https://doi.org/10.56215/0122272.40

[41] Shevchuk, V. M. (2021). Innovative principles of forensic support of law enforcement activity: issues of concept formation [Innovatsiini zasady kryminalistychnoho zabezpechennia pravozastosovnoi diialnosti: problemy formuvannia kontseptsii]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, *23*(1), 7–23 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.1.2021.01

[42] Shevchuk, V. M., & Tyshchenko, O. I. (2024). Tekhnolohizatsiia kryminalistyky, sudovoi ekspertyzy i kryminalnoho provadzhennia v suchasnykh umovakh tsyfrovizatsii [Technologization of criminalistics, forensic examination and criminal proceedings in the modern conditions of digitalization]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (12), 375–380 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/86

[43] Skasko, O., & Mohyla, I.-L. (2023). Teoretychni osnovy podatkovoi polityky v Ukraini: pryntsypy, rivni ta modeli [Theoretical foundations of tax policy in Ukraine: principles, levels and models]. *Visnyk ekonomiky*, (3), 83–96 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.083

[44] Skovoroda, A., & Averkyna, M. (2024). Rol podatkiv u formuvanni dokhodiv derzhavnoho biudzhetu Ukrainy [The role of taxes in the formation of revenues of the state budget of Ukraine]. *Molodyi vchenyi, 2*(126), 80–85 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-2-126-12

[45] Slavkova, A., & Kolisnyk, D. (2023). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: realii v umovakh viiny ta perspektyvy povoiennoi vidbudovy. *Ekonomika ta suspilstvo*, (56) [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-138

[46] Sokurenko, V. V. (2022). Znachennia pidrobky dokumentiv v bezpekovii sferi pid chas voiennoho stanu. *Maritime security of the baltic-black sea region: challenges and threats*, 187–190.
DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-47

[47] Sudova vlada Ukrainy. (n.d.). *Sudova statystyka*. Ofitsiinyi sait sudovoi vlady Ukrainy [in Ukrainian].
https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

[48] Sukhija, R., Kumar, M., & Jindal, K. (2025). Document forgery detection: a comprehensive review. *International Journal of Data Science and Analytics*.
DOI: https://doi.org/10.1007/s41060-025-00723-0

[49] Tishchenko, I. V., Kushal, I. M., & Rudych, M. V. (2025). Analiz dynamiky ta struktury priamykh podatkiv v Ukraini ta yikh vplyv na dokhody derzhavnoho biudzhetu Ukrainy [Analysis of the dynamics and structure of direct taxes in Ukraine and their impact on the revenues of the state budget of Ukraine]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia, 3*(289), 93–98 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.33216/1998-7927-2025-289-3-93-98

[50] Tkachenko, N., Alieksieichuk, V., Yusupov, V., Myrovska, A., & Cherniavska, O. (2024). Comparative analysis of models of organization of forensic activities: International experience. *Social & Legal Studios, 7*(3), 55–65.
DOI: https://doi.org/10.32518/sals3.2024.55

[51] Tkachenko, Ya., & Ivanko, Ye. (2021). Doslidzhennia pechatok i shtampiv [Research seals and stamps]. *Molodyi vchenyi, 5*(93), 338–340 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-5-93-65

[52] Ukrainets, T. V. (2024). Sudovo-tekhnichna ekspertyza dokumentiv pid chas rozsliduvannia pidroblennia posvidchennia vodiia, yoho zbutu ta vykorystannia [Forensic expertise of documents during the investigation of forgery of a driver's license, its sale and use]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Pravo*, (3), 137–142 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.3.22

[53] Urazaliyev, M. (2024). Some issues of improving criminal legislation providing for liability for the production and sale of counterfeit money, excise stamps or securities. *International Journal of Law And Criminology, 4*(1), 57–63.
DOI: https://doi.org/10.37547/ijlc/volume04issue01-11

[54] Vorobei, P. A., Lazarev, A. A., Shyshka, R. B., & Halunko, V. V. (2024). Formy spivuchasti v strukturi orhanizovanoi zlochynnosti v Ukraini [Forms of complicity in the structure of organized crime in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (2), 761–763 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/190

[55] Yemchenko, I. V., Zakusilov, A. P. (2007). *Metody i tekhnichni zasoby mytnoho kontroliu*: pidruchnyk. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

[56] Yudina, I. V. (2018). Aktualni pytannia kryminalistychnoho doslidzhennia dokumentiv zi zminenym pervynnym zmistom [The actual aspects of forensic examination of the documents with changed original content]. *Kryminalistychnyi visnyk, 30*(2), 78–91 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2018-30-2-78

[57] Zherdiev, V. K., & Yatsyk, T. P. (2022). Problemni pytannia klasyfikatsii sposobiv pidroblennia dokumentiv [Problematic issues of classification of methods of forgery of documents]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (10), 611–613 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/154

[58] Zherdiev, V. K., & Yatsyk, T. P. (2023). Analiz kryminalistychnoi informatsii pro vchynennia kryminalnykh pravoporushen u sferi hospodarskoi diialnosti, vchynenykh za dopomohoiu pidroblenykh dokumentiv [Analysis of forensic information on the commission of criminal offenses in the field of economic activity committed with the help of forged documents]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (2), 472–474 [in Ukrainian].
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/111

Список використаних джерел

[1] Ali Alameri M. A., Ciylan B., Mahmood B. Computational Methods for Forgery Detection in Printed Official Documents. *2022 ASU International Conference in Emerging Technologies for Sustainability and Intelligent Systems (ICETSIS)*. 2022. P. 307–313.
DOI: https://doi.org/10.1109/icetsis55481.2022.9888875

[2] Al-Raggad M. M. Legal Aspect to Ensuring Sustainable Development in Jordan: Countering Crime and Shadow Operations. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2024. No 19(6). P. 2361–2372.
DOI: https://doi.org/10.18280/ijsdp.190634

[3] Ананьїн О. В., Білоус І. В., Воробей О. В., Дударець Р. М., Запотоцький А. П., Нечеснюк М. В., Мировська А. В., Красюк І. П., Ощепков М. Д., Павел Карнас, Патик А. А., Патик Л. Л., Саковський А. А., Сизоненко А. С., Тальянчук Л. С., Чернявський С. С. Виявлення ознак підробки документів під час їх перевірки працівниками Національної поліції України : практ. посіб. Київ, 2021. 124 с.
URL: https://www.navs.edu.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-laborator/lab_nni2/2023/pr_posib_pidrob_dokum.pdf

[4] Антоненко В., Ляшок Я., Попова О., Катранжи Л., Ляшок Н. Управління податками в контексті забезпечення ефективності, дієвості та справедливості: перспективи реформування оподаткування в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики.* 2024. № 2(55). С. 107–129.
DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4320

[5] Антоненко В., Ляшок Я., Попова О., Катранжи Л., Ляшок Н. Інвестиційна привабливість України в контексті її поствоєнного відновлення. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2024. № 4(57). С. 363–380.
DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.57.2024.4410

[6] Astri Y. A., Yopan M. Pita Cukai Digital: Systematic Literature Review, Potensi Dan Tantangan Dalam Pemberantasan Rokok Ilegal Di Indonesia. *Owner: Riset Dan Jurnal Akuntansi.* 2025. No 9(2). P. 1383–1406.
DOI: https://doi.org/10.33395/owner.v9i2.2682

[7] Бак Н., Калита Т., Таращенко В., Різник Д., Артемчук М. Вплив тінізації економіки на зменшення податкових надходжень до бюджету держави. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики.* 2024. № 2(55). С. 130–143.
DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4330

[8] Безпалько С. В., Кріцак І. В., Тимчишин Д. М., Маник О. В. Вироблення ефективної протидії/боротьби з організованою злочинністю: концептуальний аналіз. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. № 101. С. 18–37.
DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v101.2024.3

[9] Bieber T., Schmaranzer D. Article: Excise Duty Directive 2020/262: Towards a Digitalized and Customs Oriented Excise Law. *EC Tax Review*. 2023. No 32(2). P. 83–86.
DOI: https://doi.org/10.54648/ecta2023013

[10] Давидов М. Підходи до дослідження способів та чинників ухилення від сплати податків та напрями їх подолання. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 3(11). С. 692–701.
DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3(11)-692-701

[11] Доходи держбюджету України за роками. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [б.д.].
URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/

[12] Esaku S., Tajani F. Does the shadow economy increase income inequality in the short- and long-run? Empirical evidence from Uganda. *Cogent Economics* & *Finance.* 2021. No 19(1). Art. 1912896.
DOI: https://doi.org/10.1080/23322039.2021.1912896

[13] Gomba P. The Role of Electronic Tax Stamps in Collection of Excise Duty in Tanzania. *RA Journal of Applied Research*. 2025. No 11(04).
DOI: https://doi.org/10.47191/rajar/v11i4.05

[14] Гнатенко В. С. Нормативно-правове забезпечення державної політики у сфері економічної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 2.
DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.2.31

[15] Гончарук В. Л. Сучасні проблеми протидії економічним кримінальним правопорушенням. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 377–380.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/87

[16] Гора І. В., Колесник В. А., Попович І. І. Актуальні питання судової техніко-криміналістичної експертизи документів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 2(75). С. 163–170.
DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.2.26

[17] Гридасова А. Ю. Гільйош як елемент захисту документів та цінних паперів. *Legal science, legislation and law enforcement practice: regularities and development trends*. 2020.
DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-86

[18] Jakubiec W., Kuliński M. The phenomenon of economic crime: threats and contemporary trends. *Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law*. 2023. No 27(3). P. 55–58.
DOI: https://doi.org/10.19192/wsfip.sj3.2023.8

[19] Johnson C. H. The Misfocused Excise Tax on Stock Buybacks. *SSRN Electronic Journal.* 2025.
DOI: https://doi.org/10.2139/ssrn.5068323

[20] Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 № 1251.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-2010-%D0%BF#n32

[21] Деякі питання маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах : постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2023 № 618.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2023-%D0%BF#Text
[22] Конопельський В. Я. Поняття організованної злочинності та її запобігання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. С. 47–52.
DOI: https://doi.org/10.32850/sulj.2023.3.9
[23] Ковальов К. М. Визначення давності виготовлення документа: історичний аспект і сучасні тенденції. *Криміналістичний вісник*. 2021. № 35(1). С. 19–37.
DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-35-1-19
[24] Ковальов К. М. Генезис документа як засади криміналістичного документознавства та об'єкта дослідження в технічній експертизі давності документа. *Криміналістичний вісник*. 2021. № 36(2). С. 31–43.
DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-36-2-31
[25] Мамонтова Н. А., Гаврук Н. О. Оптимізація податкових надходжень в контексті детінізації економіки. *Economics: time realities*. 2023. № 2(66). С. 44–47.
DOI: https://doi.org/10.15276/ETR.02.2023.6
[26] Mireault C., Dumont P.-L., Delémont O. From Traces to Intelligence: Forensic Science Contributions to Counterfeiting Understanding Through Profiling of Counterfeit Goods. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Forensic Science*. 2025.
DOI: https://doi.org/10.1002/wfs2.70002
[27] Modzelewski W. Secondary tax obligation – an altered subjective andobjective excise-tax concept. *Doradztwo Podatkowe – Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych*. 2025. No 4(344). P. 8–13.
DOI: https://doi.org/10.5604/01.3001.0055.0940
[28] Назимко Є. С., Пономарьова Т. І., Семенишина-Фіголь Б. М. Запобігання організованій злочинності в Україні. *Право та державне управління*. 2023. № 1. С. 286–291.
DOI: https://doi.org/10.32840/pdu.2023.1.42
[29] Огренич Ю., Щебликіна І., Сопіна А. Бюджетно-податкова політика України: особливості та напрямки вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-61
[30] Пелюшок В. Г. Розмежування понять «додрукування» і «технічний монтаж» на сучасному етапі розвитку судової технічної експертизи документів. *Криміналістичний вісник*. 2021. № 35(1). С. 48–57.
DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-35-1-48
[31] Піхоцька О. М., Ющик Ю. В. Аналіз виконання бюджетів в період воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія Економічна. Серія Юридична*. 2022. № 35. С. 25–32.
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7486095
[32] Пиріг І. В. Інформаційне забезпечення судово-експертної діяльності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2020. № 21(1). С. 179–193.
DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.1.2020_12
[33] Про введення в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : указ Президента від 14.09.2020 № 392/2020.
URL: https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037
[34] Rahman S., Faisal F., Ali A., Sulimany H. G., Bazhair A. H. Investigating the financial market development and shadow economy nexus in the presence of country risk in an emerging economy. *Heliyon*. 2023. No 9(7). Art. e17791.
DOI: https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e17791
[35] Rahman S., Faisal F., Sami F., Schneider F. Does country risk moderates the financial market development and shadow economy nexus? Evidence from fast-emerging countries analysis. *International Journal of Emerging Markets*. 2023. No 19(11). P. 3869–3891.
DOI: https://doi.org/10.1108/IJOEM-09-2022-1472
[36] Rodrigues C. H. P., Sousa M. D. da C., dos Santos M. A., Filho P. A. F., Velho J. A., Leite V. B. P., Bruni A. T. Forensic analysis of microtraces using image recognition through machine learning. *Microchemical Journal*. 2024. No 207. Art. 111780.
DOI: https://doi.org/10.1016/j.microc.2024.111780
[37] Роменська К. Формування бюджетних потоків за результатами акцизного оподаткування в Україні. *Економічний аналіз*. 2021. № 31(3). С. 90–96.
DOI: https://doi.org/10.35774/econa2021.03.090
[38] Самойлова О., Печерська І. Проблемні питання при дослідженні документів зі зміненим змістом тексту. *Молодий вчений*. 2021. № 8(96). С. 101–106.
DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-8-96-22
[39] Sastradinata D. N., Shodiq J., Maulana S. H. Criminal Liability in Cases of Counterfeiting Excise Stamps under Indonesian Excise Law. *Jurnal Independent*. 2025. No 13(1). P. 95–102.
DOI: https://doi.org/10.30736/ji.v13i1.375
[40] Sezonov V. S., Sezonova O. M. Forensic classification of documents. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2022. No 27(2). P. 40–53.
DOI: https://doi.org/10.56215/0122272.40
[41] Шевчук В. М. Інноваційні засади криміналістичного забезпечення правозастосовної діяльності: проблеми формування концепції. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2021. № 23. С. 7–23.
DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.1.2021.01
[42] Шевчук В. М., Тищенко О. І. Технологізація криміналістики, судової експертизи і кримінального провадження в сучасних умовах цифровізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 12. С. 375–380.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/86

[43] Скаско О., Могила І.-Л. Теоретичні основи податкової політики в Україні: принципи, рівні та моделі. *Вісник економіки*. 2023. № 3. С. 83–96.
DOI: https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.083
[44] Сковорода А., Аверкина М. Роль податків у формуванні доходів державного бюджету України. *Молодий вчений*. 2024. № 2(126). С. 80–85.
DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-2-126-12
[45] Славкова А., Колісник Д. Інвестиційна привабливість України: реалії в умовах війни та перспективи повоєнної відбудови. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-138
[46] Сокуренко, В. В. Значення підробки документів в безпековій сфері під час воєнного стану. *Maritime security of the Baltic-Black sea region: challenges and threats*. 2022. С. 187–190.
DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-47
[47] Судова влада України. Судова статистика. *Офіційний сайт судової влади України.* [б.д.]
URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/
[48] Sukhija R., Kumar M., Jindal K. Document forgery detection: a comprehensive review. *International Journal of Data Science and Analytics*. 2025.
DOI: https://doi.org/10.1007/s41060-025-00723-0
[49] Тіщенко І. В., Кушал І. М., Рудич М. В. Аналіз динаміки та структури прямих податків в Україні та їх вплив на доходи державного бюджету України. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2025. № 3(289). С. 93–98.
DOI: https://doi.org/10.33216/1998-7927-2025-289-3-93-98
[50] Tkachenko N., Alieksieichuk V., Yusupov V., Myrovska A., Cherniavska O. Comparative analysis of models of organization of forensic activities: International experience. *Social & Legal Studios*. 2024. No 7(3). P. 55–65.
DOI: https://doi.org/10.32518/sals3.2024.55
[51] Ткаченко Я., Іванко Є. Дослідження печаток і штампів. *Молодий вчений*. 2021. № 5(93). С. 338–340.
DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-5-93-65
[52] Українець Т. В. Судово-технічна експертиза документів під час розслідування підроблення посвідчення водія, його збуту та використання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2024. № 82(3). С. 137–142.
DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.3.22
[53] Urazaliyev M. Some issues of improving criminal legislation providing for liability for the production and sale of counterfeit money, excise stamps or securities. *International Journal of Law And Criminology*. 2024. No 4(1). P. 57–63.
DOI: https://doi.org/10.37547/ijlc/volume04issue01-11
[54] Воробей П. А., Лазарев А. А., Шишка Р. Б., Галунько В. В. Форми співучасті в структурі організованої злочинності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 761–763.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/190
[55] Ємченко І. В., Закусілов А. П. Методи і технічні засоби митного контролю : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 432 с.
[56] Юдіна І. В. Актуальні питання криміналістичного дослідження документів зі зміненим первинним змістом. *Криміналістичний вісник*. 2018. № 30(2). С. 78–91.
DOI: https://doi.org/10.37025/1992-4437/2018-30-2-78
[57] Жердєв В. К., Яцик Т. П. Проблемні питання класифікації способів підроблення документів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 611–613.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/154
[58] Жердєв В. К., Яцик Т. П. Аналіз криміналістичної інформації про вчинення кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, вчинених за допомогою підроблених документів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 472–474.
DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/111

Стаття надійшла до редакції 30.04.2025
Рецензовано 08.09.2025

N. Butska,
Head Forensic Expert of the Technical Examination of Documents and Accounting Sector,
Donetsk Scientific Research Forensic Center,
MIA of Ukraine
2 Dneprostalivska St., Dnipro, 49051, Ukraina
ORCID: https://orcid.org/0009-0000-6896-3565
phone: +38(097)24-686-61

EXCISE TAX STAMPS OF THE 2023 SAMPLE AS THE OBJECT OF TECHNICAL EXAMINATION OF DOCUMENTS

Abstract. To confirm the legality of import and payment of excise tax on the territory of Ukraine, the corresponding excisable goods are marked with excise tax stamps. This type of document is produced with special elements of protection against counterfeiting. The set of protection elements is constantly being improved, given the interest of offenders in counterfeiting excise tax stamps, increasing their skill and ingenuity. In order to bring counterfeit excise tax stamps closer in appearance to the real ones, offenders use various materials and methods of imitating protective elements. The increase in the number and quality of counterfeits complicates the work of experts of the relevant specialization and requires constant updating of information and methodological support to increase the efficiency of forensic expert activities. The relevance of the selected topic is outlined, determining the purpose of the article. During the study, general (analysis, synthesis, generalization), general scientific (observation, measurement, description, comparison) and special (visual, microscopic, photographic) research methods were used. The scientific novelty of the results obtained lies in the justification, as a result of the generalization and analysis of modern methods of counterfeiting excise tax stamps of the 2023 model, of the need to update information and methodological support in the outlined direction of forensic examination of documents. In addition, the main elements of protection against counterfeiting used in excise tax stamps of the 2023 model were considered, and methods of their imitation were investigated. The results of the study were illustrated with examples from expert practice. The information provided, although not covering all possible imitation options that will occur in practice, may be useful to both experts and law enforcement officers in their professional activities.

Keywords: excisable goods; document; methods of protection; special protection elements; counterfeitin.